Przedpłata wraz z przesélką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo tygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych dla Galicji i W. Ks. Krakowskiego

wychodzi co **Poniedziałek** w objętości pół arkusza.

Wydawca: Dr. Alfred Zgórski.

Nr. 12. **Poniedziałek**, dnia 20. marca 1876. **III. rocznik.**

Odezwa.

Przychylne przyjęcie, jakiego doznał mój „Rocznik spółek zarobkowych i gospodarczych za r. 1874." ośmiela mnie do podjęcia téjże pracy za rok ubiegły t. j. 1875. Chcąc jednak w tym roku wcześniéj i dokładniejsze o spółkach naszych podać wiadomości upraszam uprzejmie Szanowne Zarządy naszych spółek, aby mi już nadsełały potrzebne do zamierzonéj pracy materyały. Zwłaszcza upraszam uprzejmie, aby każdy z czytelników życzliwie doniósł mi przedewszystkiem, jakie według wiadomości jego istnieją u nas spółki zarobkowe, oparte na zasadzie Schulze'go, które zeszłoroczne sprawozdanie moje nie wymienia.

Szanowne Zarządy raczą mi nadsełać sprawozdania za rok 1875. drukiem ogłoszone i uzupełnić takowe, o ile uzupełnienia będą potrzebowały, następującémi datami z dnia 31. grudnia 1875.

1) Skład dyrekcyi;
2) Liczba członków z wyszczególnieniem, ilu z nich należy do:
a) rękodzielników i przemysłowców;
b) handlarzy i kupców;
c) fabrykantów;
d) rolników;
e) właścicieli większych posiadłości;
f) umysłowo pracujących;
g) kapitalistów i bez określonego zajęcia?
h) instytucyi?
3) Bilans za rok 1875.
4) Ile kapitałów obcych pochodziło od publiczności szérszéj, a ile od innych instytucyi finansowych i od których?
5) Ile w ciągu roku 1875. udzielono pożyczek, a ile z tego spłacono?
6) Jaki procent od udziałów wynosi dywidenda za r. 1875.

Spółki produkcyjne i spożywcze zaś raczą mi dostarczyć w miejsce pytania 5. odpowiedzi na pytanie: Ile wynosił w r. 1875. obrót towarawy a mianowicie za ile spółka sprowadziła, względnie wytworzyła towarów, a za ile z tego zbyła?

Przy układaniu powyższych wykazów ośmielam się zwrócić uwagę na Rocznik za r. 1874. i Sprawozdanie Towarzystwa zaliczkowego we Lwowie stow. zar. z nieogr. por. za r. 1875., które szan. spółkom dyrekcya tegoż towarzystwa rozeszle.

Na podstawie tychże dat będzie można zestawić dla spółek naszych bardzo pożyteczne wykazy statystyczne, a następne roczniki wskazywać będą dokładnie rozwój i postęp naszych spółek.

W nadziei, że Szanowne Zarządy spółek i Osoby rozwojowi tychże życzliwe prośbie mojéj nie odmówią, upraszam o adresowanie przesełek: Wydawnictwo „Związku" plac Maryacki l. 9.

We Lwowie, dnia 18. marca 1876.

Z poważaniem
Dr. Alfred Zgórski.

Korzyści
z przynależności do Związku stowarzyszeń.

(W. K.) Zdawałoby się, że po upływie trzech prawie lat od dnia zawiązania Związku stowarzyszeń, cały kraj, a przynajmniéj towarzystwa zarobkowe i gospodarcze, których ten Związek bezpośrednio dotyczy, będą należycie obznajomione z dążnościami i celem Związku, lecz niestety, pracy w tym kierunku nawet do połowy nie ukończyliśmy. Jak każda, tak i nasza instytucya w niektórych wypadkach różnie rozumianą lub w dowolny sposób, stósownie do okoliczności przedstawianą bywa. Jedni patrząc nań wyłącznie zmysłami, sądzą, że towarzystwa przystępując do Związku, w dowolnéj wysokości otrzymywać będą pożyczki: inni twierdzą, że Związek w tym celu istnieje, aby ściągać wstępne od przystępujących, a wkładki roczne od należących do Związku na cele im nieznane; są równie tacy, którzy uważają Związek nasz za stronnictwo polityczne; nareszcie są tacy, którzy zaledwie z pojęcia znają Związek lecz nie znają jego celu i dążności, trzymając statut w ręku.

Powyższe okoliczności, na doświadczeniu oparte, zmuszają nas, że w téj sprawie głos zabiéramy i tak długo powtarzać go będziemy, dokąd cel i dążności naszego Związku nie staną się własnością całego kraju, a przynajmniéj osób, które bezpośrednio zajmują się pracą na polu stowarzyszeń, dopokąd korzyściami naszego Związku nie pocieszymy najuboższego rękodzielnika i dokąd korzyści tych nie zaniesiemy do najodleglejszéj chaty wieśniaka.

Związek stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych jest zatém stowarzyszeniem wyższego rzędu. Jak każda pojedyńcza spółka powstaje przez połączenie się kilku, kilkunastu i więcéj osób, które połączonémi siłami i środkami dążą do osiągnięcia zakréślonego celu, tak znów pojedyńcze stowarzyszenia niejako w charakterze pojedyńczych osób łączą się razem i wspólnémi siłami ducha i wspólnémi środkami materyalnémi dążą do oznaczonéj mety.

Statut Związku obejmuje ten cel szczegółowo. Treściwie rzecz przedstawiając, zadaniem Związku naszego jest gorąca miłość kraju, którego podniesienie materyalne, umoralnienie i uszlachetnienie mieszkańców leży na sercu Związku. Dążność ta odbywa się powoli, lecz systematycznie, odbywa się w sposób niewidzialny, lecz pewny, a skutki téj pracy widzieć się dają na pojedyńczych towarzystwach, należących do Związku, które to spółki te same dążności za pomocą swéj organizacyi, przelewają na swych członków. W ten więc sposób dążności i cel Związku rozpływają się po kraju i goją jego rany i łagodzą potrzeby, jak wiosenny dészczyk pokrzepia spragnioną ziemię.

Gdy jednak wypada nam przytoczyć bezpośrednie korzyści, jakie odnoszą pojedyńcze stowarzyszenia należące do Związku, pozwalamy sobie korzyści te podzielić na dwie kategorye. Do piérwszéj kategoryi należą **bezpośrednie** korzyści dla każdego stowarzyszenia, a témi są: a) otrzymywanie taniego i wedle możności dostatecznego kredytu, rozumié się wtedy, gdy stowarzyszenie żądające kredytu, posiada odpowiednie ku temu warunki, b) popiéranie rozwoju stowarzyszenia i ułatwianie kierunku przez udzielanie rad i wskazówek opartych na doświadczeniu; c) kontrola, jakiéj się stowarzyszenie poddaje walnemu zgromadzeniu, Wydziałowi i Patronowi Związku, zapewnia stowarzyszeniu rozwój, powodzenie, wyrabia zaufanie i kredyt; d) opieka moralna ze strony powyższych czynników Związku, zasłania stowarzyszenie od zewnętrznych przeciwników i w piérwszéj zaraz chwili usuwa zarody niebespieczeństwa, objawiające się w jego łonie; e) kształcenie się pojedyńczych członków Zarządu Towarzystwa do rozumnego kierowania instytucyą tego rodzaju, które to wiadomości przelewają się na pojedyńczych członków spółki, co ma nie obliczoną doniosłość na polepszenie stósunków naszego kraju, zupełnie zaniedbanego, zwłaszcza pod względem ekonomicznym; f) towarzystwo należące do Związku, występuje na zewnątrz, łącząc się z innémi, nabiéra większéj siły, odwagi i większego znaczenia.

Druga kategorya obejmuje korzyści, które nazwać się godzi korzyściami większego znaczenia, bo publicznémi, obywatelskiémi, albowiem stowarzyszenie należące do Związku: a) przyczynia się pośrednio, lub bezpośrednio, do rozpowszechnienia spółek nowych, tyle potrzebnych wśród opłakanych stósunków naszego kraju, b) potęguje siłę zbiorową Związek, którego zadaniem jest walczyć przeciw najzgubniejszym skutkom lichwy, a podnosić byt materyalny, wpływać na umoralnienie i uszlachetnienie kraju; c) każda spółka należąca do Związku jest pośrednikiem w krzewieniu praktycznéj oświaty; d) ma wpływ na stósunki społeczne i ekonomiczne kraju; e) zatém w zasadzie, każda spółka należąca do Związku przyczynia się pośrednio, lub bezpośrednio do pomyślności kraju.

Bardzo zatém ważne i poważne, obywatelskie zadanie ma nasz Związek; ma on przed sobą obszerne, dotąd odło-

Rachunki spółek zaliczkowych miesiąc luty 1876.

Stan bierny

Spółka zaliczkowa w	Udziały (z końcem miesiąca) zł.	ct	Fundusz rezerwowy (z końcem miesiąca) zł.	ct	Wkładki oszczędności: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Włożono w ciągu miesiąca zł.	ct	Wyjęto w ciągu miesiąca zł.	ct	Stan z końcem miesiąca zł.	ct	Pożyczki zaciągnięte: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Zaciągnięte w ciągu miesiąca zł.	ct	Spłacone w ciągu miesiąca zł.	ct	Stan z końcem miesiąca zł.
Białéj	6.621	50	466	—	8.201	98	216	—	983	91	7.434	07	11.800	—	3.000	—	3.000	—	11.800
Bóbrce	1.971	02	245	13	589	38	21	—	1	—	609	38	11.920	—	600	—	800	—	11.720
Busku	4.559	50	876	—	4.450	—	—	—	—	—	4.450	—	4.000	—	—	—	—	—	4.000
Delatynie	618	63	155	38	—	—	—	—	—	-	27	13	—	—	—	—	—	—	—
Kołomyi	1.916	50	158	—	283	40	144	—	124	—	303	40	1 000	—	—	—	—	—	1.000
Lwowie (Tow. zal.)	65.449	06	4.566	27	89.793	63	35.295	59	18.533	15	106556	07	52.000	—	11.400	—	18.000	—	45.400
Samborze	15.696	15	1.509	—	—	—	—	—	—	—	51.302	99	—	—	—	—	—	—	22.137
Szczércu	1.458	62	348	64	248	08	14	05	28	—	143	28	4.000	—	—	—	—	—	4.000
Tłumaczu („Oszczędność“)	4.173	—	573	—	4.696	61	1.731	36	—	—	6.427	97	2.000	—	—	—	—	—	2.000
Tyśmienicy	11.383	80	1.349	67	8.076	03	1.528	29	1.031	17	8.573	15	29.475	—	2.000	—	375	—	31.100

Stan bierny (cd.) / Stan czynny

Spółka zaliczkowa w	…ki (z końcem miesiąca)	ct	Reszta *) pozycyi stanu biernego zł.	ct	Pożyczki udzielone: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Spłacono w ciągu miesiąca zł.	ct	Udzielono w ciągu miesiąca zł.	ct	Stan z końcem miesiąca zł.	ct	Koszta założ. ruchomości i adm. (z końcem miesiąca) zł.	ct	Reszta *) pozycyi stanu czynnego (z końcem miesiąca) zł.	ct	Gotówka (z końcem miesiąca) zł.	ct
Białéj	…46	99	41	15	27.225	12	6.321	45	5.786	—	26.689	67	1.373	39	144	35	415	—
Bóbrce		—	472	59	14.523	90	744	10	630	—	14.409	80	189	43	—	—	418	89
Busku	…67	66	—	—	12.376	—	5	—	1.418	—	13.789	—	733	9	—	—	831	07
Delatynie	…82	25	33	72	—	—	—	—	—	—	885	—	34	59	287	31	37	43
Kołomyi		—	—	—	1.870	69	167	49	1.319	—	3.022	20	277	97	—	—	123	11
Lwowie (Tow. zal.)	…91	80	9.673	76	220.298	29	38.694	49	51.489	64	233.693	44	2.509	32	938	42	1.695	78
Samborze	…14	71	3.194	81	—	—	—	—	—	—	86.929	81	418	14	6.278	21	1.228	61
Szczércu	…86	—	—	—	6.529	51	399	34	330	—	6.859	51	245	66	—	—	72	95
Tłumaczu („Oszczędność“)	…60	—	—	—	9.990	—	942	30	3.780	—	13.770	—	485	10	626	60	327	77
Tyśmienicy			?		51.581	70	2.997	50	5.365	—	53.949	20	166	05	?		328	93

*) W téj rubryce należy umieszczać wszystko, co od ogólnéj sumy bilansu surowego pozostanie po odtrąceniu kwot z rubryk poprzedn

giem leżące pole do uprawy, do któréj to zaszczytnéj pracy, łączyć się jest wyższym obowiązkiem każdego stowarzyszenia!

Ciężko zatém grzészą stowarzyszenia, w liczbie 20 dochodzącéj, które dotąd obojętnie patrzą na powyższe usiłowania nasze, tak ważnéj doniosłości. Ciężko, powtarzamy, grzészą one w obec siebie samych, bo sobie odmawiają dobrodziejstwa tak donośnego znaczenia i ciężko grzészą w obec kraju, który tylko za pomocą łączności, solidarności, za pomocą cichéj, spokojnéj, systematycznéj, wytrwałéj pracy wyrwać się może ze szponów obojętności, uspienia, nieporadności, ze szponów lichwy i wznieść się na stanowisko, właściwe krajom cywilizowanym.

Ruch stowarzyszeń.

Walne zgromadzenie Towarzystwa spożywczego w Samborze stow. zar. z ogr. por. odbyło kwartalne posiedzenie swoje na dniu 12. marca 1876. przy udziale 27 członków. Po zagajeniu posiedzenia przez przewodniczącego p. Jana Czaczkowskiego, członek dyrekcyi p. Józef Gendzieński zdał sprawę z czynności za IV kwartał 1875. Następnie p. przewodniczący przedstawił zamknięcie rachunków za IV kwartał 1375. wnosząc imieniem Rady nadzorczéj ażeby a) dyrekcyi udzielić absolutoryum z rachunków za IV kwartał 1875., b) z czystego zysku 53 złr. 13 ct. wynoszącego, dopisać do funduszu rezerwowego 8·89, a resztę w kwocie 44·24 przeznaczyć dla członków tytułem dywidendy w wysokości 1% od kwot zapłaconych za artykuły, które od towarzystwa w ciągu kwartału zakupili. Wnioski powyższe uchwalono jednogłośnie.

Ze sprawozdania dyrekcyi i w ogóle z rachunków przekonujemy się, że samborskie Towarzystwo spożywcze pomyślnie się rozwija, bowiem w IV kwartale 1875. powiększyła się liczba członków o 17 i wynosi 143, suma deklarowanych udziałów powiększyła się o 360 złr., wpłacone udziały o 101 złr. a fundusz rezerwowy o 125 złr.; za sprzedane artykuły pobrano 5.040 złr., przeciętna przypadała na jednego członka w kwocie 35 złr., a kapitał obrotowy wynoszący 1.956 złr. obrócił się przeszło dwa i pół razy.

Następnie gdy na przedostatniém Walném zgromadzeniu, w skutek różnych uwag i odmiennych zdań członków, p. Jan Lang postawił kwestyą: „niższe ceny, czyli dywidenda?“ i sprawa ta została przekazaną Radzie nadzorczéj do zbadania i postawienia odnośnego wniosku, ks. Tomasz Barewicz imieniem Rady nadzorczéj uzasadnia i wygłasza wniosek téj treści: „Rada nadzorcza po gruntowném zbadaniu kwestyi w mowie będącéj oświadcza się za przyjęciem systemu dywidendy, z tém jednak zastrzeżeniem, ażeby cena zbytu towarów nie przekraczała zwykłych cen targowych“ P. Jan Lang celem dalszego uzasadnienia powyższego wniosku Rady nadzorczéj zwraca uwagę, że materyalnych korzyści, jakich członkowie Towarzystwa spożywczego się spodziéwają, osiągnąć można zarówno tak przy systemie niższych cen, jak i przy systemie dywidendy. Cała różnica na tém polega, iż system niższych cen, dostarczy członkom natychmiast przy kupnie, a zatem bezpośrednich lecz oraz i drobnych korzyści, gdy system dywidendy przynosi pośrednie korzyści, liczebnie równe, lecz za to zbiorowo. Ponieważ jednak towarzystwa nasze, mają oraz i wznioślejsze cele, a w szczególności zadaniem ich jest, ażeby wzbudzały zmysł oszczędności u członków swoich i dobrobyt tychże trwale ugruntować usiłowały, to już dla tego powodu systemowi dywidendy, która służy przedewszystkiém na pomnożenie udziału członka, należy się piérwszeństwo. Daléj przedstawia ważność tworzenia kapitału własnego i znaczenie jego w ogólnym kapitale obrotowym, podnosi, że gdy kurs monet zmianie podlega, a towarzystwo spożywcze artykuły potrzeb domowych przeważnie na kredyt pobiéra, system dywidendy chroni od możliwych strat wyniknąć mogących ze zmiany kursu monet, oświadcza nakoniec, że kontrola nad udolnością członków zarządu przy systemie dywidendy jest możliwszą i pewniejszą — zaleca przeto przyjęcie wniosku Rady nadzorczéj. P. Wilhelm Kasparek zgadza się z wnioskiem Rady nadzorczéj, przyczém zauważa, że piérwsze znane nam towarzystwo w Rochdale system dywidendy przyjęło, stawia oraz dodatek do wniosku: „Dyrekcya w kwartalnych sprawozdaniach z czynności towarzystwa wykazywać ma ceny zbytu pojedyńczych artykułów.“ P. Lang zgadza się na ten dodatek, oraz wnosi dalszą poprawkę: „z przeciwstawieniem cen przeciętnych targowych w tym samym okresie.“ Wniosek Rady nadzorczéj wraz z dodatkami został uchwalony.

Po wyczerpaniu spraw zapowiedzianych porządkiem obrad p. przewodniczący udzielił głosu p. Langowi, który na uzasadnienie wniosku zamierzonego, podnosi powody, dla których towarzystwa zarobkowe i gospodarcze stały się koniecznością w naszych stosunkach ekonomicznych, omawia znaczenie i przeznaczenie towarzystw spożywczych, wylicza trudności, z jakiémi towarzystwa spożywcze walczyć muszą, dzieląc takowe na trzy kategorye, mianowicie: trudności pochodzące od publiczności i spółzawodników, a zatém od osób stojących po za towarzystwem; trudności pochodzące od członków towarzystwa w skutek wygórowanych i nieuzasadnionych żądań, jako téż z drugiéj strony, w skutek nie wypełniania obowiązków na siebie przyjętych: nakoniec trudność wynalezienia umiejętnego zarządu dla braku ludzi odpowiednio uzdolnionych. „Ażeby“ mówi „zewsząd nasuwające się trudności pokonać, powinny towarzystwa skupić swe siły i siłami wspólnémi nad dalszym rozwojem swoim pracować.“ Daléj zawiadamia wnioskodawca o utworzeniu się Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, podnosi cele Związku, kładzie nacisk na postanowienie §. 1. lit. *b*) statutu Związku: „popierać rozwój stowarzyszeń przez ułatwienie wymiany doświadczeń i udoskonalenia wewnętrznego ustroju, tudzież udzielanie rad i wskazówek“ — omawia organizacyą Związku i sposób załatwiania spraw towarzystw dotyczących, w końcu wnosi: „Walne zgromadzenie wyraża życzenie, ażeby Rada nadzorcza na przyszłe Walne zebranie Związku delegata wysłała.“ Po nader ożywionéj dyskusyi, w któréj zabiérają głos pp. W. Kasparek, ks. Barewicz, J. Komarnicki, J. Stradiot i W. Terlecki, wniosek powyższy uchwalono. Nakoniec p. Lang wnosi, ażeby następującą kwestyą przedstawić do obrad Walnego zebrania Związku: „Towarzystwa spożywcze do Związku należące, mają sobie co pół roku udzielać źródła, w których artykuły potrzeb domowych zakupują.“ Wniosek ten został uchwalony, poczem p. przewodniczący zamknął posiedzenie.

Odpowiedzialny redaktor Dr. Tadeusz Skałkowski. I. Związkowa Drukarnia we Lwowie Hotel Żorża.